

2016 съл олунньу 18 күнэ

№56 (1087)

ЭДЭР Т СААДАС

vk.com/eder_saas

Instagram: edersaas

12+

Харысхалтаах Кэскил

Бу үүмүт 2016 сылга үктэнэн баран “Харысхалым” дьин ааттаах авторскай ырыатыгар Кэскил Баишев санта клибин бука бары сэргии-сэнтээрэ көрбүт буолуохтааххыт. Клип нөнүө артыыс уонна айар бөлөх саха тыллаах көрөөччүлэргэ уонна сахалыы ырыаны сэргээчилэргэ дьин норут бильһытынан ураты тыын, сахалыы кут-сүр, итэбэл өйдөбүллэрин арылан көрдөрдүлэр. Тус бэйэм санаабар, бу клип көтөбөр “проблемата” билигини кэмнэ сүрдээх сытыытык туар. Билигини эдэр ычат норут үгэстэрин тутуспат, итэбэлин билбэт буолла дьэчилэр үксээтилэр. Ол олобуран хаалбыт “стереотипы” ырыаһыт

дарань, бишээх биһин онорого холо-нобун. Инникитин бу дьарыктарбын өссө сайыннарар бараалахын.

— Бүтээччытын дуо? Туох саа-дааххын?

— Үмтэннэ ыйы-ыйынан хоно сытан бултуур киһи буолбатахын. Улахан кыылырга сорунан туран бул-табалтын. Ол да буоллар кус, куобах, баык өлтүгэр сөбүгэр “азартаах” бул-чулун. Икки уоспах 12-лээх саалаах-пын.

— Дьэ, уонна бука бары интэриэһириир буолуохтаах-пыт, эн айар үлэвин-сэргээчилэр даҕаны, сахалыы ырыаны таптаач-чылар даҕаны. “Харысхалым” дьин ырыа ис хоһоонуттан да көрдөххө, эн тус бэйэн харысхал бэлиэлээрин курдук өйдүүбүт уонна ылынабыт. Чахчыта онук дуо?

— Харысхалаахтын. Төрөөбүт-үөскээбит сирбэр-уоллар — I Хоһомуосааха маннайы солбуй кэни-эрбин сардалары турдагына, дьөгөм Вассилиса Булуу курдук сиртэн илбэ кэлэн күн күнүн анныгар көтө сылдар хотой ойуулаах харысхалы “өдүгэлэриит саралтан ытыктыыр, өрө туттар кыылбыт — хотой эйиһин куруук арчылыы-араначчылы сырыттын” дьин бэлэттээбитэ. Манна биэр дык-тинни бэлэттээбитэ бардылар. Ол кур-дук муну үбүтүн булчу сүтүтүнэн мун-

бүгдэлэрин үгэстэрин өрө
туларын, итэбэлин ылынарын,
харысхал суду куһуһгар
итэбэйэрин биллэрдэ.

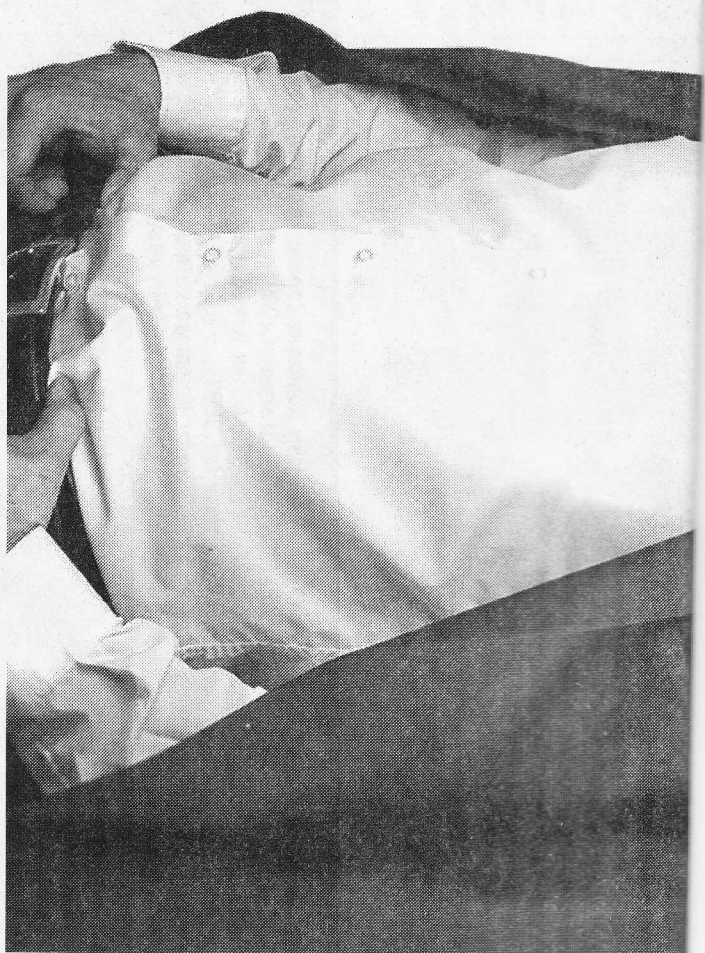
Онон бүтүннү нүмэрбикт ылды-
тынан саха ыччата эрэ буолбака, саха
дьоно бука бары сөбүлээн истэр, айар
үлэтин кэтээн көрөр ырыаһыта, саха
эстрадагытар бэйэтэ ураты суоллаах-
истээх Кэскил Баишев буолар.

— **Сахабын тыын, ураты уобарас
туһунан түтү этигэн этэй?**

— Айар үлэһит бэйэ-
тин үлэтигэр эппитинэстээх-
тик сыһыаннаһахтаах. Быһинни
эстрадада биллэ-көстө сатаан, тала-
аннарын харчылыаары дьарыкта-
нар дьон элбэх да буолбатаһар, баал-
лар дьэн бэйэлэһэххэ. Ырыаһыт кили
бэйэтин матыһытынан, ырыа-
тын тылынан, уобарыһынан истээн-
чыни эмиз турукка киллэрэр, абыл-
ыр күөспээх буолуохтаах эбэтэр ону
ситиһэ сатыырга дьулуруохтаах. Үдэ
этэн дьарбытым курдук, мин оро эрдэх-
питтэн ис-испиттэн иһийэн-куһуйан
туран ураты, уһуучу буолара дьулу-
статын. Мин көннөрү санаабын дьонно
тиэрдэргэ дьулуһабын, ол санаабым
дьону үчүгэйгэ-сырдыкка ухуйалларысар
баһарабын уонна бу Орто туруу дой-
дуга кэлбиччэ туох эмэ кэрэни-үтүөнү
онордорбун дьэн санааһах айар үлэни
дьарыктааһа сылдьабын.

— **Оро эрдэххиттэн ырыа эйгэ-
тигэр чугас кили холобур оностор
дьоннообун буолаарай?**

— Ити олус септөөх ыйытыгы буол-
ла. Хайа баһараар кили бэйэтин иннигэр
чопчу сыаллар-соруктар туруорар
уонна ону ситиһэргэ кыһаллар. Мин оро
эрдэххиттэн сахалыы ырыаны сэргээн-
чи барыта сөбүлүүр, ытыктыыр уонна
таппыыр ырыаһыттарын Аркадий
Алексеев, Екатерина уонна Алексей
Егоровтары ндһаа убаастыыбын уонна
кинилэр ырыаларын ханна да буоллар

бын истэбин. Өссө Владимир Висоцкий
айар үлэтин, кили ырыаларын хасыһан
көрдөөн эмиз истэбин. Бу дьон ыры-
аһара олус дурдун ис хоһоонноостор,
этэргэ дылы, ураты турукка киллэрэл-
лэр, ыһыа тахсытыын күүһүрдэллэр
уонна сайдарга-үүнэргэ суолу арыт-
аллар диэхтин баһарабын. Артыыс
быһытынан “Любэ” бөлөх солиһа
Николай Распоруевы чорботон бэйэ-
тиэм этэ. Кини курдук ыһыһаахтык,
ураты куустээхтик ыллыыр ырыаһыт
тарбааха баттанара буолуо.

— **Кэскил Баишев тоһорууту-
гар бэрт элбэх ырыаны араадыһа-
нан, анаан булан, көрдөөн истэбикт.
Оттон эн бэйэн биир эмэ айымньы-
тын ордук чорботон бэлэмтиирин
буолаарай?**

— Хас биһирди ырыаһыкка ырыа-
та барыта суолтаһах буолуора. Ол
эрэри биһир бэйэм кэлин суруйбут
“Ылаах” дьэн саха ылааһын туһунан
ырыаһын үрдүктүк тутуһабын. Бу ырыа

өссө араадыһа тахса шик, онон
сүрэхтэниттин уратытык долгуһа
күтүбэин. Буоларын курдук, ырыаны
ылгын да суруйан кэбиспэжикин, хойа
эмит кэмнэ сөп түбэһинэрэн, ыһыа
кирдэтинэ айаһын-туһаһын. Ол кур-
дук икки сайын устата суруйан, чоһуй-
ан онорбут “Моховолтор” ырыаһын бу
испиһэжэ киллэрэм этэ.

— **Кэскил, төһө да айар куттаах
кили буолбутун иһин, айар үлэтиэн
быһык, илгэн кэм булан өссө түгү-
нан дьарыктанаргы сөбүлүүбүн?**

— Уруһуйдурубун олус сөбүлүүбүн.
Бу дьоруубун сайыннараары АЛИКИ-
гар 6 сыл үөрэнэн диэайнер идэ-
тин баһылаатым. Ол иннинэ худож-
ественнай учуһуера мас уһуун идэ-
тигэр уһуйулубутум, онон чороонно-
ру, мастан ол-бу оноруктары онорор
кыахтаахпын. Уонна өссө өйүм-санаам,
баһам биһирэ туһулулубутун туһугар
тыһириһэн уһаныны сэргэбикин.
Уксун сайынгы кэмнэргэ, шлэнсийдүм

Чиряев бэйэтэ булу килитэ этэ.
Быһыһаах этно-педагог Г.Н. Волков
көрүдэбикт үгэстэргэ тиэрэтирэр педа-
гогикатын мин эһэм Саха сиригэр
тэһититт дьоннон биһирдэстэринэн
буолар. Онон Саха Өрөспүүбүлүкэтин
үөрэтириһтин национальнай концен-
цията педагогика бу хайысхалыт-
тан тиэрэ ылдыта. Быһыһин Орду
нэһиһигэр К.С. Чиряев ааттынан музей
баар. Быһыһин бу түөстөр кэмэ сылдьар
харысхалым историческай дойдубут-
тан булан кэлбитин мээһэ буолба-
та курдук ылдыһабын. Өбүгэлэри көрө-
истэ, арчылыгы-араначчылыгы сылдьы-
лар дии саныһабын.

— **Инники былааннар тустары-
нан сэгэтэ түспэжикин ээ?**

— Бу сотору, олунну 20 күнүгэр
“Ылытык тыллар” дьэн ааттаах-суолла-
ах сана алыбодум тахсахтаах. Манна
барыта 9 ырыа киллэр. Бары итэһэлгэ
сыһыаннаах айымньылар.

— **Барыта бэйэн суруйбут
ырыаларын дуо?**

— Оннук. Хас эмэ сыллар, хонукта-
ры быһа иһиһэһтээн шлбэ сылдьабыт,
чоһуйбут, бэрийбит ырыаларым бэй-
элэрин истээччилэрин, сэргээччилэрин
булаһтарыгар баһарабын.

— **Оттон атын ырыаһыттарга
ырыа суруйан биһириттээххин дуо?**

— Саха дьонугар олус биһирэнэр,
сахалыы ылтам ырыалары тоһо-
роһ убайым кэрүэтэ саныыр килибэр
Виталий Очирова “Айылаа оһото”
дьэн ырыаһын биэрбитим. Табыллыыты
ырыа дии саныһабын.

Халыат аараччыларыгар, сахалыы
ырыаны сэргээччилэргэ бары үтүөнү,
этэннэ буолууну, чэһин туруу, сам-
ныбат күөспээх санааны баһараам этэ.
Санаабыккыт сатана, ылсыбыккыт
ылса, толкуйдаабыккыт тоһулла тур-
дун.

ДМИТРИЙ ВАСИЛЬЕВ.